

AUTORITATEA CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ȘI RESPECTIV A JURISPRUDENȚEI CURȚII EUROPENE: SITUAȚIA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Titus Corlățean*

titus.corlatean@psd.ro

Abstract: *The present study emphasizes the role and the authority of the European Convention of Human Rights upon the legal domestic order within the State Parties to this international instrument.*

Today is almost generally considered that both the text of the Convention and the jurisprudence of the European Court of Human Rights are incorporated in the national legal systems of the European states and have a legally binding force. The study presents the specific situation of Romania, where the decisions of the national Courts of Justice in the domain of Human Rights are based on the case law of the European Court. Also, the fact that the legal authority of the European Convention is above the common legislation, has the same power as the specific norms of the Constitution and may have, in exceptional cases, even a stronger legal power than the Constitution.

Keywords: *legal authority, European Court of Human Rights, European Court's decisions, Romania.*

Dispozițiile Convenției Europene a Drepturilor Omului au avut și au, într-o măsură tot mai mare, un efect considerabil asupra sistemelor naționale ale Statelor Părți. În prezent, Convenția Europeană acționează ca instrument de armonizare a regimurilor juridice naționale în materia drepturilor omului, cu tendința constituirii unui drept european comun al drepturilor omului. Concluzia care s-a impus în ultimii ani în literatura europeană de specialitate este aceea că, în planul ierarhiei normelor juridice, în Statele Contractante Convenția deține, în general, o forță juridică superioară normelor interne ordinare.

Pe de altă parte, se constată că hotărârile Curții Europene sunt obligatorii în dreptul internațional pentru Statele Părți, dar că textul Convenției formal nu obligă curțile naționale să le acorde efect direct.

Se poate afirma, în acest context, că, în general, tranșarea acestei chestiuni ține de competența dreptului național al Statelor Contractante, care este liber să implementeze hotărârile de la Strasbourg în concordanță cu regulile sistemului judiciar național.

Concluzia principală a doctrinei europene la acest capitol este că în prezent Convenția Europeană a Drepturilor Omului a fost practic încorporată, într-o formă sau alta, în dreptul intern al tuturor statelor părți.

* Lect. univ. dr., - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

Modul concret de încorporare și aplicare a Convenției în sistemele naționale, ierarhia normelor convenționale și a celor interne, reacția curților de justiție naționale sunt explicate de specificul fiecărui sistem constituțional în parte, de tradiția monistă sau dualistă îmbrățișată la nivel național, de tradiția școlilor de drept național. Acest lucru implică o anumită diversitate a soluțiilor în Statele Contractante, ceea ce nu contrazice, ci dimpotrivă, consolidează concluzia generală a efectelor determinante ale instrumentului european de la Strasbourg în materia drepturilor și libertăților fundamentale asupra sistemelor naționale. Dinamica din ultimele două decenii arată clar acest lucru, doctrina mai conservatoare și practica mai prudentă în multe situații naționale fiind treptat abandonate în favoare unei atitudini tot mai deschise a autorităților guvernamentale, legislative și judiciare din aceste state, uneori prin interpretarea creativă a aceluiași dispoziții constituționale naționale ca cele de acum 2-3 decenii.

1. Specificul situației naționale din România

România a acordat, în baza **dispozițiilor Constituției** și a **sistemului monist** pe care l-a îmbrățișat, **efect direct în ordinea juridică națională atât Convenției Europene a Drepturilor Omului** și protocoalelor sale, cât și **jurisprudenței** Curții Europene a Drepturilor Omului.

Convenția a fost încorporată prin intermediul **Legii de ratificare** nr. 30 / 1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994 (Convenția și primele 10 Protocoale).

Din coroborarea **articolelor 11 și 20 din Constituție rezultă că normele instrumentului menționat fac parte din dreptul intern românesc** și au forță juridică **supralegislativă** și, în anumite condiții, **constituțională. Există cel puțin o situație** în care, în **opinia autorului**, există posibilitatea interpretării potrivit căreia, prin **forța practicii** și a **autorității de lucru interpretat a jurisprudenței Curții Europene**, consecințele în plan legislativ-constituțional românesc demonstrează **o forță juridică supraconstituțională a unor dispoziții ale Convenției Europene.**

Articolul 11 alin. 2 din Constituție stabilește că tratatele internaționale ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern. Prin urmare, chiar la nivel Constituțional este stabilit expres caracterul direct operabil în ordinea juridică internă al Convenției Europene. Practica instituțiilor românești, la care ne vom referi ulterior, a demonstrat că și în sistemul românesc au fost reunite condițiile pentru recunoașterea caracterului „self-executing” al prevederilor Convenției.

În lumina celor de mai sus, este de reținut că acest instrument are un dublu caracter, fiind atât un **act de drept internațional**, cât și **act de drept intern**, și, în consecință, a trebuit publicat oficial în România, pentru a intra în vigoare în planul dreptului intern potrivit legii tratatelor în vigoare la acel moment.¹

¹ Articolul 11 alin. 1 din Legea 4 / 1991 privind încheierea și ratificarea tratatelor.

În **opinia unor autori români, tratatele internaționale** privind drepturile omului **sunt acte juridice distincte de legea de ratificare**. Deși legate din punct de vedere juridic, **legea de ratificare** a tratatului și respectiv **tratatul internațional** ratificat prin lege **rămân două acte juridice separate**.²

Argumentele invocate vizează în principal **intrarea în vigoare la momente diferite a celor două acte**. Legea de ratificare ar intra în vigoare, potrivit regulilor constituționale, de regulă la data publicării ei oficiale. Tratatul internațional în materia drepturilor omului ar intra în vigoare atât cu caracter general, cât și pentru statul român, potrivit regulilor proprii conținute în cuprinsul său, care reclamă de regulă un număr minim de ratificări, cât și formalitatea depunerii instrumentelor de ratificare. Fiind vorba de un singur act juridic, tratatul menționat nu poate intra în vigoare în plan intern înainte de intrarea lui în vigoare în plan internațional.

Prin urmare, în regulă generală, un tratat internațional în materia drepturilor omului intră în vigoare, în ordinea juridică română, după intrarea în vigoare a legii de ratificare (publicarea oficială) și anume la data intrării în vigoare a respectivului tratat în dreptul internațional.

Conform aceleiași opinii, de la regula conform căreia tratatele internaționale în materia drepturilor omului și legile de ratificare a acestora sunt acte juridice distincte, în practică există câteva excepții, între care și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Explicația decurge din faptul că „ratificarea în aceste cazuri (deci inclusiv în cazul Convenției Europene) s-a făcut utilizându-se **o tehnică juridică specială**, care a rămas până în prezent o excepție. Astfel, legea de ratificare conține o dispoziție care precizează că tratatul ratificat prin ea reprezintă anexă a legii, deci face parte integrantă din lege. Aceasta înseamnă că tratatul în discuție este și parte integrantă a legii de ratificare. Ca parte integrantă a legii de ratificare, aceste tratate internaționale menționate la capitolul excepții (inclusiv Convenția Europeană) intră în vigoare exclusiv în planul dreptului intern, odată cu intrarea în vigoare a legii de ratificare, care este data publicării oficiale. Intrarea în vigoare în plan intern a devansat astfel, de fiecare dată, intrarea în vigoare a respectivelor tratate în plan internațional, pentru statul român.”³

În opinia noastră, teza prezentată mai sus propune o abordare formalistă și este **pe deplin criticabilă**, pe considerentele pe care le vom expune în cele ce urmează.

Acceptarea validității afirmației că avem de-a face cu două acte juridice distincte, unul de drept intern (legea de ratificare) și unul de drept internațional (tratatul internațional), care au momente diferite de intrare în vigoare, ar conduce la concluzii și efecte aberante.

Formal, este adevărat că o lege intră în vigoare după publicare, iar tratatul internațional după depunerea instrumentului de ratificare la depozitar.

² Corneliu-Liviu Popescu, „*Protecția internațională a drepturilor omului*”, All Beck, 2000, p. 260.

³ *Ibidem*, p. 261.

În realitate, atât doctrina larg acceptată, cât și practica, consemnează **un singur moment de intrare în vigoare** pentru **un singur act juridic**.

Altfel, ar însemna, de exemplu, că legea de ratificare, odată publicată și intrată în vigoare, începe să producă efecte în ordinea internă, în timp ce tratatul este în continuare lipsit, cel puțin o perioadă, de efecte. În realitate, această lege nu produce niciun efect, până la finalizarea procedurii internaționale, fiind o lege inaplicabilă, respectiv o „formă fără fond”.

Singurul efect care se produce odată cu aprobarea în Parlament a legii de ratificare a tratatului este obligație pentru stat și instituțiile sale de a nu întreprinde nimic care ar contraveni scopului și obiectului tratatului până la intrarea în deplină vigoare. Acest efect însă nu este rezultatul legii aprobate în Parlament, ci al tratatului însuși, prin intermediul dispozițiilor Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969. Și mai precis, această obligație decurge de la momentul semnării tratatului de către reprezentantul mandatat al statului.

Așa-zisa excepție, pe care ar reprezenta-o tehnica juridică specială prin care a fost ratificată Convenția Europeană în România, este și ea o teză criticabilă.

Deși suntem de acord, de această dată, că avem de-a face **cu un singur act juridic, nu putem accepta ideea a două momente diferite de intrare în vigoare a aceluiași act, un moment pentru ordinea juridică internă și unul în relațiile internaționale**.

Legea de ratificare fiind un act juridic intern, care ar încorpora tratatul în anexă, potrivit teoriei supuse criticii autorului, se supune în integralitatea sa, în mod firesc, principiului de drept roman „accessorium sequitur principale”. Altfel spus, **anexa la lege**, reprezentată de tratat (Convenția Europeană), **urmează soarta actului principal și intră în vigoare la aceeași dată cu legea și numai o singură dată** (ca și actul principal), **nu în două momente diferite** (intern și internațional). În plus, intrarea în vigoare în plan intern a tratatului, la aceeași dată cu legea (după publicare), conform teoriei criticate, ar presupune producerea de efecte juridice în plan intern de către tratatul menționat, ceea ce este, de asemenea, contrar realității juridice.

Oficiul Tratatelor – Secțiunea Evidența tratatelor al Consiliului Europei indică foarte clar momentul angajării consimțământului României de a deveni parte la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Evidența arată că România a semnat Convenția la 7 octombrie 1993, a ratificat-o la 20 iunie 1994 (termenul de „ratificare” la Oficiul Tratatelor semnifică „depunerea instrumentului de ratificare la depozitar – secretariatul general al Consiliului Europei), iar intrarea în vigoare a tratatului față de România s-a produs la aceeași dată – 20 iunie 1994. În fapt, depunerea oficială a instrumentului de ratificare a Convenției Europene a Drepturilor Omului de către România s-a produs efectiv la 20 iunie 1994, așa cum este indicat în Evidență, dată la care Convenția a intrat în vigoare și a început să producă efecte pentru România, atât în relațiile cu celelalte state părți, cât și pe plan intern.

În **concluzie**, legea de ratificare și Convenția Europeană a Drepturilor Omului trebuie privite ca **un tot unitar**. Cele două componente (textul legii și textul Convenției) au conținut, sarcini și obiective diferite, care însă se completează în forma unui **singur act juridic**. Legea de ratificare are ca scop, în

baza dispozițiilor Constituției, legii tratatelor și specificului sistemului monist îmbrățișat și de ordinea juridică românească (cel puțin în materia drepturilor omului), să asigure încorporarea tratatului în dreptul intern și opozabilitatea față de toți actorii sociali, instituționali sau individuali. În timp ce tratatul, odată ratificat (în sensul procedurii finalizate cu depunerea instrumentului de ratificare), asigură opozabilitatea în relațiile internaționale cu celelalte state părți și respectiv mecanismul de control de la Strasbourg. Unul nu poate fără celălalt, actul juridic nu poate produce efecte decât prin contribuția ambelor elemente. Cât privește procedura ratificării interne, finalizată cu aprobarea legii de ratificare în Parlament, aceasta nu este expresia unui act juridic distinct, care produce efecte în plan intern după publicare, ci este doar o etapă – „exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat”⁴ – a procedurii mari largi în urma căreia statul își asumă obligațiile prevăzute în Convenție, procedură care începe cu semnarea tratatului și se încheie cu depunerea instrumentului de ratificare.

2. Forța constituțională a Convenției Europene a Drepturilor Omului

Potrivit alineatului 1 al articolului 20, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Se subînțelege că norma constituțională se referă și la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, încadrată la categoria „tratate” și care nu fusese încă ratificată de țara noastră la data intrării în vigoare a Constituției, în anul 1991.

Prin urmare, Constituția stabilește interpretarea și aplicarea dispozițiilor sale în materia drepturilor omului **în lumina** tratatelor internaționale în domeniu, inclusiv a Convenției Europene. Nu trebuie să scăpăm din vedere că legea fundamentală include propria „listă” de drepturi și libertăți fundamentale, nu sub forma unui „Act al drepturilor omului” separat, așa cum este cazul altor state, ci sub forma unor norme incluse în textul Constituției. Dispoziția din articolul 20, alineatul 1 are caracter imperativ și duce la concluzia **valorii constituționale a normelor Convenției Europene care stabilesc drepturi și libertăți substanțiale**. Aceasta, câtă vreme înseși normele Constituției României privind drepturile și libertățile fundamentale au obligația să nu se abată, atunci când sunt interpretate și aplicate, de la dispozițiile Convenției Europene, care beneficiază, prin voința Constituției însăși, de forță juridică constituțională.

Există teoretic posibilitatea reglementării aceluiași drept fundamental prin două norme, una printr-un tratat internațional, cealaltă prin Constituție, în care cea din urmă să aibă un caracter mai restrictiv. În acest caz, s-ar putea aplica principiul de drept al privilegierii normei mai favorabile, respectiv a normei de drept internațional care, în acest fel, s-ar bucura în sistemul constituțional românesc de forță juridică supra-constituțională.

⁴ A se vedea „Legea nr. 590/2003 privind tratatele – comentată și adnotată”, coordonator Adrian Năstase, Ministerul Afacerilor Externe/Asociația de drept internațional și relații internaționale, București, 2004, p. 34.

Această analiză, prezentă și în doctrina românească⁵, rămâne valabilă în opinia noastră la nivel teoretic. Considerăm că dispozițiile constituționale pertinente, care, între altele, obligă la interpretarea și aplicarea normelor constituționale înseși **în concordanță** cu Convenția Europeană, elimină în practică această posibilitate.

Totuși, printr-o analiză de text „lato sensu”, care probabil nu întrunește la acest moment o susținere majoritară a constituționaliștilor români, am putea avea în vedere și dispozițiile alineatului 2 al articolului 20 prin care în caz de **neconcordanțe** între tratate și legile interne, **inclusiv Constituția**, prevalează reglementările internaționale, ceea ce le-ar conferi forță supraconstituțională.

Nu înțelegem, în acest context, rațiunea selectivității raportării normei tratatului, în caz de conflict, **doar la legile interne** atunci când norma internațională este mai favorabilă și respectiv la **Constituție și legile interne**, atunci când acestea din urmă sunt mai favorabile. Dincolo de aparenta lipsă de logică a textului constituțional (**termenul de comparație legislativ este cu geometrie variabilă** în cadrul aceleiași fraze), nu putem să nu constatăm că formula „dispoziții contrare Constituției”, folosită de articolul 20, alineatul 3, este diferită de cea din articolul 20, alineatul 2, respectiv „neconcordanțe”.

Ipoteza conflictului între norma constituțională și cea convențională este tratată în articolul 11, care conține și soluția (amânarea ratificării până la revizuirea Constituției), în timp ce „**neconcordanța**”, care semnifică un grad diferit de lipsă de armonie, de nuanțe sau amplitudini diferite, nu neapărat conflictuale ale normelor, este soluționată de alineatul 2 al articolului 20.

Introducerea în ordinea internă a unei norme de drept internațional care este contrară (este în conflict) normei constituționale nu este posibilă, datorită **clauzei de siguranță din articolul 11 alin 3**, astfel încât ipoteza prevăzută la articolul 20 alin 2 poate avea loc, teoretic, în realitate, este posibilă și poate oferi o forță supraconstituțională normei convenționale.

Dincolo de raționamentul teoretic, care poate fi valabil sau nu, propun analizei un caz concret care, **cu titlu de excepție, în practică, poate fi interpretat cu șanse serioase drept un exemplu de normă convențională cu forță juridică supraconstituțională.**

Textul Constituției din 1991 statua la articolul 23 alin 4 că arestarea preventivă putea fi decisă de un magistrat, pentru o durată maximă de 30 de zile, soluție care putea fi contestată în fața unui judecător.

Noțiunea de magistrat îi includea, potrivit legislației în vigoare la acel moment și a practicii judiciare, atât pe judecător, cât și procurorul. Menționăm că jurisprudența constantă a Curții Europene a stabilit în mod fără echivoc o exigență de independență și imparțialitate pentru magistratul care dispunea arestarea preventivă, în sensul în care **instituția judecătorului este construită și pe care procurorul, conform legislației românești de la acel moment, nu o îndeplinea.**

⁵ Corneliu-Liviu Popescu, „*Protecția internațională a drepturilor omului*”, All Beck, 2000, pag. 263-264.

De altfel, Curtea Europeană a exprimat critici pe această temă în hotărârea „Vasilescu contra România”⁶ din 22 mai 1998 și mai ales în hotărârea „Pantea contra România”⁷ din 3 iunie 2003. În ambele cazuri Curtea Europeană condamnă România. În cazul Pantea o face, între altele, pe temeiul articolului 5 alin 3, cu referire explicită la aspectele semnalate mai sus, după ce confirmă jurisprudența din cauza Vasilescu. În acest din urmă caz, condamnarea este pronunțată, între altele, pe temeiul articolului 6 alin 1, cu o fundamentare parțial similară.

Ambele hotărâri ale Curții Europene au beneficiat de autoritate de lucru judecat în raport cu statul român și au generat reacții importante în mediile instituționale, științifice și în rândul practicienilor din România. Impactul puternic a determinat, inclusiv din perspectiva obligației de executare a hotărârilor de condamnare, o **reformă constituțională**, Parlamentul reunit în forma Constituantei și ulterior cetățenii români, prin referendum, consfințind în textul Constituției din 2003 modificarea articolului 23 alin 4 într-o formă european acceptată, respectiv **cel abilitat să dispună arestarea preventivă este judecătorul**.

Se poate spune, deci, că **forța juridică a articolului 5 alin 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și respectiv autoritatea de lucru judecat a jurisprudenței Curții Europene, ambele de directă aplicabilitate în ordinea juridică românească, au prevalat față de norma constituțională românească** (redactarea din 1991 a articolului 23 alin 4).

Concluzia care s-ar desprinde în urma acestei analize este aceea că, cu titlu de excepție, pot exista norme ale Convenției Europene a Drepturilor Omului care sunt dotate cu **forță supraconstituțională**.

Menționăm că în doctrina românească această posibilitate este în general respinsă, profesorul Ioan Muraru afirmând că „în sistemul românesc prevederile tratatelor internaționale nu pot fi situate, sub aspectul forței lor juridice, deasupra prevederilor Constituției”⁸.

3. Forța supralegislativă

Constituția României dispune în mod clar că, pe de o parte, tratatele ratificate fac parte din dreptul intern (deci și Convenția Europeană a Drepturilor omului), iar pe de altă parte că în caz de neconcordanțe cu legile interne, normele convenționale în materie au prioritate. Excepția o constituie eventuala redactare mai favorabilă a legii interne, în baza principiului subsidiarității.

Prin urmare, normele Convenției Europene au o **forță supralegislativă**.

Ar fi de altfel o situație juridică nefirească eventuala soluție jurisdicțională care ar favoriza o normă internă, câtă vreme chiar Constituția, în articolul 11 alin 1, obligă statul român (și instituțiile sale) să îndeplinească întocmai și cu bună

⁶ Par. 41 al hotărârii Vasilescu.

⁷ Par. 238-239 al hotărârii Vasilescu.

⁸ Ioan Muraru, „*Drept Constituțional și instituții politice*”, Ed. ACTAMI, București, 1997, pag. 205.

credință tratatele la care este parte (inclusiv cele în domeniul drepturilor omului) și care fac parte din dreptul intern.

Doctrina românească mai menționează că superioritatea normelor internaționale se aplică atât în raport cu legile anterioare, cât și cu cele posterioare intrării în vigoare a tratatului internațional (Convenția Europeană).

Cazul delicat al conflictului dintre norma de drept internațional, inclusiv în materia drepturilor omului și cea constituțională este evocat în doctrina românească.

Profesorul Ioan Muraru, după ce evocă unele soluții constituționale din Franța și Spania, invocă supremația Constituției României (articolul 1 alin 5) pentru a argumenta imposibilitatea încorporării unui tratat internațional, prin ratificare, care ar cuprinde dispoziții contrare Constituției. Așa cum menționam, profesorul Muraru plasează forța juridică a normelor de drept internațional sub cea a normelor constituționale, singura soluție posibilă fiind revizuirea Constituției prealabilă ratificării tratatului⁹.

Și profesorul Liviu Popescu se situează pe aceeași poziție, afirmând că „în conflictul dintre norma constituțională și cea internațională, va prevala norma constituțională, chiar dacă este mai restrictivă”¹⁰.

În opinia noastră, situația conflictului menționat este teoretic posibilă, dar în practică este dificil de întâlnit. Pentru că tratatele internaționale neratificate de România au în față clauza de siguranță a articolului 11 alin 3, care ar face imposibilă ratificarea unei norme conflictuale cu cea constituțională înaintea revizuirii Constituției.

În cazul tratatelor deja ratificate (este cazul Convenției Europene), procedura ratificării a presupus în toate cazurile un proces de analiză instituțională prealabilă a conformității cu Constituția, pentru a răspunde exigențelor articolului 11 alin 3, dar și celor din articolul 20.

În unele cazuri, această procedură s-a soldat cu formularea de rezerve sau declarații, ceea ce nu a fost cazul (pentru drepturile și libertățile substanțiale) cu ratificarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.

În condițiile unei forțe constituționale acordate de articolul 20 alin 1 Convenției Europene, pe de o parte, dar și a absenței unei prevederi explicite care să acorde prevalență normei europene **în caz de conflict**, înclinăm să ne raliem poziției mai generale exprimate de autorii citați din doctrina românească. Ceea ce nu înseamnă că situații de genul celei semnalate anterior privind articolul 5 alin 3 din Convenția Europeană nu mai pot apărea, urmare autorității de lucru judecat și respectiv a celei de lucru interpretat a hotărârilor Curții Europene. Caz în care o reacție instituțională și legislativă în ordinea juridică românească, inclusiv cea constituțională, ar redeveni necesară.

⁹ Ioan Muraru, „*Drept Constituțional și instituții politice*”, Ed. ACTAMI, București, 1997, p. 204-205.

¹⁰ Corneliu-Liviu Popescu, „*Protecția internațională a drepturilor omului*”, All Beck, 2000, p. 264-265.

Poziția în dreptul intern a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

Aminteam anterior că sistemul european de protecție a drepturilor omului este, din punctul de vedere al surselor, un sistem mixt. El îmbină elementele sistemului continental, fundamentat pe legea scrisă (Convenția Europeană) și elementele bazate pe precedentul judiciar (jurisprudența Curții Europene).

Convenția și protocoalele sale nu pot fi corect interpretate și aplicate decât prin raportare la jurisprudența Curții. Se formează în acest fel un „bloc de convenționalitate”¹¹, acceptat ca atare și în ordinea juridică românească.

Pe cale de consecință, în dreptul intern românesc, jurisprudența Curții Europene ocupă aceeași poziție cu dispozițiile Convenției și, prin urmare, este direct aplicabilă și **are forță constituțională** și supralegislativă. Comentariile anterioare referitoare la forța supraconstituțională a unor norme convenționale, pe cale de excepție, rămân valabile și în raport cu unele hotărâri ale Curții¹².

În acest fel, sistemul național românesc a acceptat atât **forța de lucru judecat**, firesc de altfel, a hotărârilor Curții Europene, dar și pe cea **de lucru interpretat** a jurisprudenței de la Strasbourg.

Mărturie stau deciziile Curții Constituționale, dar și sutele de hotărâri adoptate de jurisdicțiile românești, care și-au fundamentat soluțiile atât pe normele Convenției Europene, cât și pe jurisprudența Curții de la Strasbourg, inclusiv în cauze în care România nu era parte.

La primul punct evocăm, cu titlu de exemplu, Decizia nr. 486 adoptată de Curtea Constituțională la 2 decembrie 1997 referitoare la fostul articol 278 CPP, a cărui lectură constituțională a fost făcută de Curte în lumina normelor și jurisprudenței de la Strasbourg. Această decizie a devenit relevantă, inclusiv în cursul procedurii de verificare a executării hotărârii „Vasilescu” de către Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei.

La cel de-al doilea punct menționăm numai câteva exemple relevante, în opinia autorului:

- Decizia civilă nr. 186/A/2010 pronunțată de Tribunalul Hunedoara – Secția Civilă, la 13.05.2010. Într-o speță care făcea referire la legăturile personale între părinte și copil, ca element fundamental al vieții de familie, instanța își fundamentează soluția pe reglementarea articolului 8 al Convenției Europene și pe jurisprudența în cauzele „Elsholz contra Germania” din 13 iulie 2000, „Ignaccolo – Zenide contra România” din 25 ianuarie 2000 și „Maire contra Portugalia” din 26 iunie 2003;

- Decizia civilă nr. 44 pronunțată de Curtea de Apel București – secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și familie la 18.01.2010. Într-o speță care implica aspecte ale vieții private și de familie și respectiv procedura stabilirii paternității, Curtea își fundamentează soluția pe o analiză complexă, cu invocarea articolului 8 din Convenție, dar și a hotărârii Curții Europene în cauza „Mikulic contra Croația” din 7.02.2002;

¹¹*Ibidem*, p. 270.

¹² Hotărârile Vasilescu și Petra, care au determinat modificarea articolului 23 alin 4 din Constituție.

- Încheierea pronunțată în dosarul nr. 8786/ 3 /2009 de Tribunalul București Secția a II-a Penală la 11.03.2009. Tribunalul își fundamentează soluția referitoare la măsura arestului preventiv/ măsura obligării de a nu părăsi țara pe dispozițiile articolului 5 par 1 lit. c al Convenției și articolului 2 din Protocolul 4 la Convenție, precum și pe jurisprudența Curții Europene în cauza “Wemhoff contra Germania”;

- Încheierea pronunțată în dosarul nr. 92 63 / 3 / 2009 de Tribunalul București – Secția a II –a Penală la data de 17.03.2009. Tribunalul își întemeiază soluția pe dispozițiile articolului 2 al Protocolului 4 al Convenției Europene;

- Decizia civilă nr. 6 / FM pronunțată de Curtea de Apel Constanța – Secția Civilă, pentru cauze cu minori și de familie, precum și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, la data de 23 ianuarie 2009.

Curtea își fundamentează decizia pe dispozițiile articolului 8 al Convenției Europene și pe jurisprudența Curții Europene în cauzele „Ignaccolo – Zenide contra România” și „Laforgue contra România” din 13 iulie 2006.

În lumina celor de mai sus, putem afirma că încorporarea în ordinea juridică națională a Convenției Europene a Drepturilor Omului, efectul direct al normelor convenționale și respectiv manifestarea autorității de lucru judecat/ interpretat a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului au devenit de mai mulți ani o realitate incontestabilă în România.